

Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра екології, географії та туризму

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ВК 13 «МЕТОДИКА ПОЗАКЛАСНОЇ РОБОТИ З ГЕОГРАФІЇ»

Спеціальність 014 Середня освіта (Географія)
(шифр і назва спеціальності)

Освітня програма Середня освіта (Географія)
(назва освітньої програми)

Інститут, факультет Психолого-природничий факультет
(назва інституту, факультету)

2021 - 2022 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни «*Методика позакласної роботи з географії*» для здобувачів бакалаврського рівня вищої освіти спеціальності 014 Середня освіта (Географія) за освітньо-професійною програмою «*Середня освіта (Географія)*».

Мова навчання: українська

Розробник: Костолович М.І., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри екології, географії та туризму РДГУ

Робоча навчальна програма затверджена на засіданні кафедри екології, географії та туризму РДГУ

Протокол № 10 від 31 серпня 2021 року.

Завідувач кафедри екології, географії та туризму проф. Лико Д.В.

Робоча програма схвалена навчально-методичною комісією психолого-природничого факультету

Протокол № 5 від 1 вересня 2021 року.

Голова навчально-методичної комісії проф. Сяська І.О

© Костолович М.І, 2021

© РДГУ, 2021

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів 3,5	Галузь знань: <u>01Освіта/Педагогіка</u>	Вибіркова	
Модулів – 2	Спеціальність: <u>014 Середня освіта (Географія)</u>	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		4-й	4--й
Загальна кількість годин – 105		Семестр	
		8-й	8--й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 6	Освітній рівень: бакалавр	18 год.	4 год.
		Практичні	
		24 год.	6 год.
		Лабораторні	
		– год.	– год.
		Самостійна робота	
		63 год.	95 год.
		Індивідуальні завдання: –	
Вид контролю: екзамен			
Передумови для вивчення дисципліни: згідно структурно-логічної схеми освітньо-професійної програми Середня освіта (Географія)			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

2.1. Метою дисципліни є систематизація і узагальнення знань з теорій, концепцій, закономірностей, головних категорій методики навчання географії; ознайомлення з методологічними основами науково-дослідної роботи та дослідницької діяльності учнів в процесі позакласного навчання географії; розширення географічного світогляду і поглибленні знань в галузі географічної науки, удосконалення загально навчальних і спеціальних для географії умінь і навичок.

2.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- ознайомлення з теоретичними та практичними основами методики навчання географії в процесі позакласної роботи;
- ознайомлення з сучасними методами проведення наукових досліджень в процесі позакласної роботи з географії;

- закріплення навичок організації географічних досліджень, планування наукових спостережень і експериментів в позакласній роботі, виконання польових досліджень природних і суспільних об'єктів та процесів, педагогічних досліджень, проведення інформаційного пошуку; оформлення та представлення отриманих результатів наукових досліджень за допомогою інноваційних технологій;

- розвиток умінь визначати оптимальні шляхи організації учнівського колективу в різних видах діяльності, аналізу результатів науково-дослідної роботи учнів;

- розвиток умінь моделювання навчально-виховного процесу позакласних заходів з географії.

2.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми підготовки бакалавра зі спеціальності 014 «Середня освіта (Географія)» здобувачі вищої освіти повинні набути таких компетентностей:

Загальні компетентності (ЗК) здобувачів вищої освіти у процесі вивчення навчальної дисципліни охоплює:

ЗК03.Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК06.Здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях.

Фахові компетентності (ФК):

ФК04. Здатність належно використовувати географічну термінологію, ефективно і вільно передавати географічні ідеї, принципи і теорії письмовими, усними та візуальними засобами.

ФК07. Здатність застосовувати набуті географічні і психолого-педагогічні компетентності, знання сучасних методик і освітніх технологій для формування в учнів загальних і предметних компетентностей та здійснення міжпредметних зв'язків географії відповідно до вимог державного стандарту з освітньої галузі «Природознавство» в основній (базовій) середній школі.

ФК15. Здатність усвідомлювати сутність взаємозв'язків між природним середовищем та людиною, розуміти та пояснювати стратегію сталого розвитку людства.

ФК17. Здатність реалізовувати краєзнавчий підхід на уроках географії, у позакласній та позашкільній діяльності.

3. Очікувані результати навчання (базуються на програмних результатах навчання, визначених відповідно освітньою програмою, та деталізуються)

1. знає та розуміє основні концепції, парадигми, теорії та загальну структуру географічної науки, предмет її дослідження, місце і зв'язки в системі наук, етапи історії розвитку географії;

6. знає сучасні теоретичні та практичні основи методики навчання географії в загальноосвітній школі;

9. застосовує базовий поняттєвий, термінологічний, концептуальний апарат географії, її теоретичні й емпіричні досягнення на рівні, що дозволяє інтерпретувати природно- та суспільно-географічні явища і процеси, пов'язувати та порівнювати різні погляди на проблемні питання сучасної географії;

22.організовує співпрацю учнів і вихованців та ефективно працює в команді (педагогічному колективі освітнього закладу, інших професійних об'єднаннях), визначає оптимальні шляхи організації учнівського колективу в різних видах діяльності;

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль I

Зміст та педагогічні вимоги до позакласної роботи з географії

Тема 1. Вступ. Особливості позакласного навчання з географії в сучасній школі.

Актуальність застосування позакласної роботи з географії у загальноосвітній школі. Історія запровадження позакласної роботи з географії. Завдання, основна мета організації позакласної

роботи з географії. Принципи організації позакласної роботи. Вимоги до вчителя, керівника гуртка, організатора позакласної роботи з географії. Дидактичні вимоги до позакласного навчання географії. Форми проведення навчання географії (позакласного навчання географії) та види позакласного навчання (систематичне, періодичне, епізодичне). Мотивації та мотивування учнів до навчання географії.

Тема 2. Систематичне позакласне навчання географії в загальноосвітній школі. Форми (види) систематичного позакласного навчання географії : факультативні заняття з географії, географічний гурток, шкільний краєзнавчий музей, географічний клуб, співпраця з Малою академією наук (МАН) України, шкільний осередок Українського географічного товариства тощо.. Методичні прийоми. Ілюстративно-демонстраційні методичні прийоми навчання географії (навчальне ілюстрування з географії, навчальне демонстрування з географії, демонстраційний навчальний дослід (експеримент) з географії). Дидактичні вимоги до ефективного постановки демонстраційного навчального досліду (експерименту) з географії. Прикладні методичні прийоми навчання географії (навчальне спостереження з географії, навчальна вправа з географії, географічна задача, самостійний навчальний дослід (експеримент) з географії, практичні завдання з географії). Навчальні вправи з географії (вступна, пробна, тренувальна, творча, контрольна). Географічні задачі.

Тема 3. Особливості періодичного позакласного навчання географії. Форми (види) періодичного позакласного навчання географії: тиждень географії, географічна конференція, географічний вечір, географічна олімпіада, географічний турнір, географічні дебати. Системна реалізація тижня географії. Географічна олімпіада та її етапи (шкільна; районна чи міська; обласна; всеукраїнська). Творча діяльність учнів .Формування критичного мислення учнів. Методи навчання географії. Диференціації методів навчання географії (за використаними джерелами географічних знань, за характером навчально- пізнавальної діяльності учнів).

Тема 4. Особливості епізодичного позакласного навчання географії. Форми (види) епізодичного позакласного навчання географії (географічна екскурсія, туристський похід, екологічний рейд тощо). Різновиди географічної екскурсії: за змістом проведення (географічна екскурсія в довкілля, географічна екскурсія на підприємство), за кількістю тем тощо. Навчальна розповідь з географії . Науково-популярна навчальна розповідь з географії. Описова навчальна розповідь з географії. Дидактичні вимоги до ефективного застосування навчальної розповіді з географії . Навчальне пояснення з географії. Індуктивне навчальне пояснення з географії. Дедуктивне навчальне пояснення з географії .

Змістовий модуль 2. Методичні та організаційні основи проведення позакласної роботи з географії

Тема 5. Географічні гуртки та факультативи. Організація географічного гуртка. Вибір видів суспільно-корисної роботи географічного гуртка: організація краєзнавчого куточка, музею, виставки, озеленення ділянки і т. д. Зміст діяльності географічного гуртка. Загальні принципи роботи географічного гуртка. План роботи гуртка. Особливості методики проведення занять географічного гуртка. Географічні факультативи. Методичні особливості проведення факультативних занять. Освітньо-виховне значення факультативів. Форми організації факультативних занять. Шкільний музей як одна з форм роботи з розвитку творчої самостійності та громадської активності учнів у процесі збору, дослідження, обробки, оформлення і популяризації географічної інформації. Клубна форма позакласної роботи з географії як одна з найбільш перспективних. Організаційна структура клубу . Зміст роботи клубу: клуби любителів природи, клуби цікавих зустрічей, клуби кіноподорожей. Мета роботи клубу. Основні форми занять шкільного географічного клубу.

Тема 6. Шляхи організації, зміст і методика проведення географічних вечорів, конкурсів, олімпіад. Тиждень географії в школі як комплексний захід. План проведення тижня географії в школі. Підготовка та оформлення плану проведення тижня географії в школі. Підготовка і проведення дня географії в кожному класі. Конкурс рефератів з географії. Випуск тематичних стінних газет, конкурс на кращу стінну газету географічного змісту. Проведення екскурсій до музеїв, на підприємства, в науково-дослідні установи, на метеостанції. Демонстрації кінофільмів, проведення географічних вечорів, ігор, проведення конференцій з

географії, зустрічі з цікавими людьми. Загальні методичні рекомендації до проведення географічних вечорів. Тематика географічних вечорів, розробка сценарію, підготовка до проведення. Проведення конференцій з географії: підготовка та проведення. Організація і проведення географічних конкурсів, вікторин та ігор. Географічна олімпіада як один із видів профорієнтаційної роботи. Підготовка та проведення географічних олімпіад. Складання питань та завдань. Питання краєзнавчого та природоохоронного характеру. Реалізація міжпредметних зв'язків як обов'язкова умова проведення географічних олімпіад.

Тема 7. Науково-методичні та організаційні основи проведення географічних екскурсій та мандрівок у школі. Навчальна екскурсія як спосіб отримання нових або закріплення та узагальнення здобутих теоретичних знань. Освітня, виховна і методична роль екскурсій і мандрівок. Система екскурсійної та краєзнавчої роботи у середній школі. Мандрівки як основна форма роботи географічних та краєзнавчих гуртків. Класифікація географічних екскурсій за дидактичною метою, тривалістю, способами проведення, за охопленням території. Пішохідні, велосипедні, автобусні мандрівки. Джерела інформації для проведення екскурсій та мандрівок. Навчальні і краєзнавчі атласи областей, топографічні карти великого масштабу. Використання Інтернет-джерел: Вікіпедії, «Google maps» та ін. Укладання бази даних на основі аналізу літературних, картографічних джерел, матеріалів попередніх екскурсій та мандрівок. Знайомство з околицями свого поселення. Орієнтування на місцевості та окомірне знімання. Знайомство із геологічною будовою і гірськими породами найближчих околиць поселення. Екскурсії до кар'єрів та геологічних відслонень. Вивчення форм рельєфу на місцевості. Сходження на домінуючу вершину в околицях поселення. Виділення ерозійних (яр, балка, річкова долина) та акумулятивних форм рельєфу. Подорож до найближчої річки, озера, болота. З'ясування гідрологічних і біологічних особливостей водойм. Оцінка якостей води та екологічного стану водних об'єктів природних комплексів. Планування маршрутів і тривалості мандрівок.

Тема 8. Сучасні форми організації позакласної виховної роботи з географії. Зміст виховання як науково обґрунтована система загальнокультурних і національних цінностей та відповідна сукупність соціально значущих якостей особистості. Рекомендовані форми виховної роботи для учнів 5-9 класів: відверта розмова, тренінг, гра-експрес, рольова гра, вікторина, веселі старты та естафети, колективна творча справа (КТС), проект, колективне ігрове спілкування, похід, спартакіада, турнір, гра-анкета, колаж, ігрова програма, пошукова гра, екологічна стежка, художня галерея, конкурс-ярмарок, трудовий десант, інтелектуальна гра тощо. диспут, брифінг, відверта розмова, етичний тренінг, конкурс, ділова зустріч, етичний тренінг, тестування, екологічний десант, турнір ораторів, моделювання розвивально-виховних ситуацій, проект, брейн-ринг, філософський стіл, дебати, бенефіс, колаж, презентація, прес-шоу, круглий стіл, прес-конференція, фоторепортаж, презентація-захист, відкрита кафедра, тематичний діалог, захист проектів, поетична вітальня, самотестування тощо. Врахування вікових особливостей учнів при організації позакласної роботи. Переваги інтерактивних форм роботи. Інтерактивна вистава. Змагання команд КВН. Художньо-прикладні форми. Вистава форум-театру. Тематичні вечори. Інтерактивні ігрові форми. Інтерактивна акція. Ток-шоу. Тематична дискотека. Гра станціями (квест). Фут-квест. Флеш-моб. Інтелектуально пізнавальні форми. Вечори запитань і відповідей. Відкритий мікрофон. Публічна лекція. Проекти.

Тема 9. Основні показники ефективності позакласної роботи з географії. Створення системи позакласної роботи. Визначальні фактори зростаючого значення позакласної роботи. Підвищення якості географічних знань і умінь школярів. Інтелектуальний та емоційний настрій учнів: підвищення інтересу до занять в класі і в позакласний час, читання додаткової літератури, активна участь у суспільно корисній роботі та ін. Зростання самостійності школярів під час урочної та домашньої роботи. Підвищення рівня знань з інших предметів. Розвиток умінь пошукової діяльності. Підвищення загального рівня культури учнів.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових	Кількість годин
-----------------	-----------------

модулів і тем	денна форма						заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		Л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10</i>	<i>11</i>	<i>12</i>	<i>13</i>
Змістовий модуль 1. Зміст та педагогічні вимоги до позакласної роботи з географії												
Тема1 Вступ. Особливості позакласного навчання з географії в сучасній школі	13	2	4	–	–	7						
Тема 2. Систематичне позакласне навчання географії в загальноосвітній школі	11	2	2	–	–	7						
Тема 3. Особливості періодичного позакласного навчання географії	11	2	2	–	–	7						
Тема 4. Особливості епізодичного позакласного навчання географії	11	2	2	–	–	7						
Разом – за змістовим модулем 1	46	8	10	–	–	28	–	–	–	–	–	–
Змістовий модуль 2. Методичні та організаційні основи проведення позакласної роботи з географії												
Тема 5. Географічні гуртки та факультативи	13	2	4	–	–	7						
Тема 6. Шляхи організації, зміст і методика проведення географічних вечорів, конкурсів, олімпіад	13	2	4			7						
Тема 7. Науково-методичні та організаційні основи проведення географічних екскурсій та мандрівок у школі	13	2	4	–	–	7						
Тема 8. Сучасні форми організації позакласної виховної роботи з географії	11	2	2	–	–	7						
Тема 9. Основні показники ефективності позакласної роботи з географії	9	2	-	–	–	7						
Разом – за змістовним модулем 2	59	10	14	–	–	35						
Усього годин	105	18	24	–	–	63	–	–	–	–	–	–

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	2	3
1.	Дидактичні вимоги до позакласного навчання географії	2
2.	Форми позакласного навчання з географії	2
3.	Методичні особливості та принципи організації гурткової роботи з географії	2
4.	Методичні особливості та форми організації факультативних занять з географії	2
5.	Організація шкільного краєзнавчого музею	2
6.	Клубна форма позакласної роботи з географії	2
7.	Тиждень географії в школі як комплексний захід	2
8.	Підготовка та проведення конференцій з географії	2
9.	Підготовка та проведення географічних олімпіад	2
10	Система екскурсійної та краєзнавчої роботи в основній (базовій) середній школі. Навчальні екскурсії з географії	2
11.	Організація та проведення ділових та розвивальних ігор з географії	2
12.	Сучасні форми організації позакласної виховної роботи з географії	2
Разом		24 год.

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	2	3
1.	Зміст позакласного навчання географії, пізнавальної, виховної та практичної діяльності учнівських об'єднань	4
2.	Педагогічні вимоги до позакласного навчання з географії	4
3.	Методи та методичні прийоми навчання географії	4
4.	Значення позакласної роботи з географії в професійній орієнтації учнів	4
5.	Формування дослідницьких умінь і навичок учнів в позакласному навчанні географії	4
6.	Реалізація міжпредметних зв'язків в позакласній роботі з географії	4
7.	Позакласні інтерактивні форми роботи з географії	4

8.	Методичні особливості художньо-прикладних форм позакласної роботи з географії	4
9.	Методична структура ігрових форм в позакласній роботі	4
10.	Система екскурсійної та краєзнавчої роботи з географії	4
11.	Джерела інформації для проведення екскурсій та мандрівок.	4
12.	Зміст, підготовка та організація географічних вечорів та конкурсів, олімпіад	4
13.	Шкільний осередок Українського географічного товариства як одна з форм системного позакласного навчання з географії	3
14.	Співпраця з Малою академією наук (МАН) України в рамках позакласної роботи з географії	3
15.	Клубна форма позакласної роботи з географії як одна з найбільш перспективних	3
16.	Мотивації та мотивування учнів до навчання географії	3
17.	Рівні формування досвіду творчої діяльності учнів з географії	3
Разом		63 год.

8. Індивідуальні завдання

Індивідуальних навчально-дослідних завдань робочою програмою дисципліни не передбачено.

9. Методи навчання

МН1 – словесний метод (лекція, пояснення, бесіда, розповідь, дискусія, співбесіда тощо);

МН2 – практичний метод (практичні заняття);

МН4 – робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату);

МН5 – відеометод у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо);

МН6 – самостійна робота (розв'язання завдань);

10. Методи оцінювання

Результати навчальної діяльності студентів оцінюють за 100-бальною шкалою.

а) поточний контроль знань:

- усне та письмове опитування;
- контрольні роботи;
- реферати;
- захист практичних робіт, завдань самостійної роботи;
- презентація результатів виконаних завдань та досліджень;
- тестовий контроль;

б) підсумковий контроль знань: екзамен.

11. Засоби діагностики результатів навчання

- реферати;
- презентація результатів виконаних завдань;
- звіт за інформаційними повідомленням;
- контрольна робота;
- термінологічний диктант;
- тестування;

12. Критерії оцінювання результатів навчання

Суми балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ЄКТС	Значення оцінки ЄКТС	Критерії оцінювання	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою	
					екзамен	залік
90-100	A	відмінно	здобувач вищої освіти виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить і опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні здібності	Високий (творчий)	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	здобувач вищої освіти вільно володіє теоретичним матеріалом, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна	Достатній (конструктивно-варіативний)	добре	
74-81	C	добре	здобувач вищої освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, загалом самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, з-поміж яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок			
64-73	D	задовільно	здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, за допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, з-поміж яких є значна кількість суттєвих	Середній (репродуктивний)	задовільно	зараховано
60-63	E	задовільно	здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні			
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання семестрового контролю	здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу	Низький (рецептивно-продуктивний)	незадовільно	не зараховано

1-34	F	незадовільн о з обов'язкови м повторним вивченням дисципліни	здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів			
------	---	--	---	--	--	--

Підсумкова (загальна) оцінка з навчальної дисципліни є сумою рейтингових оцінок (балів), одержаних за окремі оцінювані форми навчальної діяльності: поточне та підсумкове оцінювання рівня засвоєння теоретичного матеріалу під час аудиторних занять та самостійної роботи; оцінка (бали) за практичну діяльність.

13. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Поточне оцінювання та самостійна робота									Екзамен	Сума
ЗМ 1				ЗМ 2						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	40	100
8	4	4	4	8	8	4	4	4		
Модульний контроль- 5				Модульний контроль- 5						

ЗМ- змістовий модуль, T1, T2... T9 – теми змістових модулів.

Кожний змістовий модуль включає бали за поточну роботу здобувача на практичних заняттях, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу. Практична робота (2 год.) оцінюється в 4 бали (включає аудиторну роботу (AP- 2 бали) і самостійну роботу (CP- 2 бали)).

Критерії оцінювання по видах діяльності

№ з.п.	Вид навчальної діяльності*	Оціночні бали*	Кількість балів
Змістовий модуль I			
T1	Виконання завдань під час практичного заняття (усне опитування, презентація виконаних завдань) Виконання завдань самостійної роботи (реферат)	2 2	8
T2	Виконання завдань під час практичних занять (усне опитування) Виконання завдань самостійної роботи (презентація результатів виконаних завдань)	2 2	4
T3	Виконання завдань під час практичного заняття (усне опитування) Виконання завдань самостійної роботи (реферат)	2 2	4
T4	Виконання завдань під час практичного заняття (усне опитування) Виконання завдань самостійної роботи (презентація результатів виконаних завдань)	2 2	4
	Модульний контроль (тести)	5	5
Змістовий модуль II			
T5	Виконання завдань під час практичних занять (презентація результатів виконаних завдань, розробка плану гуртка) Виконання завдань самостійної роботи	2 2	8

	(розробка плану тижня географії в школі)		
T6	Виконання завдань під час практичних занять (захист практичної роботи, розробка моделі позакласного заходу з географії) Виконання завдань самостійної роботи (презентація результатів виконаних завдань)	2 2	8
T7	Виконання завдань під час практичних занять (виконаних завдань та досліджень, розробка моделі навчальної екскурсії) Виконання завдань самостійної роботи (усне опитування)	2 2	8
T8	Виконання завдань під час практичного заняття (розробка виховного заходу з географії) Виконання завдань самостійної роботи (реферат)	2 2	4
T9	Виконання завдань самостійної роботи (презентація результатів виконаних завдань)	2	2
	Модульний контроль (тести)	5	5
Разом			100

12. Методичне забезпечення

1. Робоча програма з навчальної дисципліни.
2. Опорний конспект лекцій.
3. Методичні вказівки для підготовки до практичних занять.
5. Методичні рекомендації для виконання завдань самостійної роботи.

13. Питання для підготовки до підсумкового контролю

1. Завдання, основна мета організації позакласної роботи з географії.
2. Принципи організації позакласної роботи.
3. Дидактичні вимоги до позакласного навчання географії.
4. Форми проведення навчання географії (позакласного навчання географії) та види позакласного навчання (систематичне, періодичне, епізодичне).
5. Мотивації та мотивування учнів до навчання географії.
6. Методичні прийоми навчання географії (навчальне ілюстрування з географії, навчальне демонстрування з географії, демонстраційний навчальний дослід (експеримент) з географії).
7. Прикладні методичні прийоми навчання географії (навчальне спостереження з географії, навчальна вправа з географії, географічна задача, самостійний навчальний дослід (експеримент) з географії, практичні завдання з географії).
8. Різновиди навчальних вправ з географії (вступна, пробна, тренувальна, творча, контрольна).
9. Групи географічних задач з географії.
10. Послідовність реалізації самостійного навчального дослід (експерименту) з географії.
10. Особливості періодичного позакласного навчання географії. Форми (види) періодичного позакласного навчання географії: тиждень географії, географічна конференція, географічний вечір, географічна олімпіада, географічний турнір, географічні дебати.
11. Географічна олімпіада та її етапи (шкільна; районна чи міська; обласна; всеукраїнська).
12. Диференціації методів навчання географії (за використаними джерелами географічних знань, за характером навчально-пізнавальної діяльності учнів).
13. Дидактичні вимоги до ефективного застосування навчальної розповіді з географії.

14..Різновиди географічної екскурсії: за змістом проведення (географічна екскурсія в довкілля, географічна екскурсія на підприємство).

15.Організація географічного гуртка. Вибір видів суспільно-корисної роботи географічного гуртка: Зміст діяльності, загальні принципи роботи географічного гуртка. План роботи гуртка.

16. Особливості методики проведення занять географічного гуртка.

17. Географічні факультативи. Методичні особливості проведення факультативних занять.

18. Освітньо-виховне значення факультативів.

19. Форми організації факультативних занять.

20. Шкільний музей як одна з форм роботи з розвитку творчої самостійності та громадської активності учнів у процесі збору, дослідження, обробки, оформлення і популяризації географічної інформації.

21. Клубна форма позакласної роботи з географії. Організаційна структура клубу . Зміст роботи клубу. Основні форми занять шкільного географічного клубу.

22. Підготовка та проведення конференцій з географії.

23. Організація і проведення географічних конкурсів, вікторин та ігор.

24. Підготовка та проведення географічних олімпіад.

25. Системна реалізація тижня географії.

26. Творча діяльність учнів з географії.

27. Різновиди географічної екскурсії.

28. Система екскурсійної та краєзнавчої роботи у середній школі.

29. Мандрівки як основна форма роботи географічних та краєзнавчих гуртків.

30. Джерела інформації для проведення екскурсій та мандрівок.

31. Сучасні форми організації позакласної виховної роботи з географії.

32. Врахування вікових особливостей учнів при організації позакласної роботи.

33. Методична структура ігрових форм в позакласній роботі

34. Загальні методичні вимоги проведення тематичних вечорів.

35. Інтерактивні ігрові форми навчання географії. Інтерактивна акція. Ток-шоу. Тематична дискотека. Гра станціями (квест). Фут-квест. Флеш-моб .

35. Інтелектуально пізнавальні форми в позакласній роботі з географії. Вечори запитань і відповідей. Відкритий мікрофон. Публічна лекція.

36. Методика організації роботи учнів над проектами з географії.

37. Основні показники ефективності позакласної роботи з географії.

38. Створення системи позакласної роботи.

39.Визначальні фактори зростаючого значення позакласної роботи.

40. Підвищення рівня географічних знань, умінь учнів засобами позакласної роботи з географії.

14. Рекомендована література

Базова

1. Артемчук Г.І. Методика організації науково-дослідної роботи: Навч. посіб. для студ. та викл. ВНЗ, Київ. держ. лінгв. ун-т. / Г.І. Артемчук, В.М. Курило, М.П. Кочерган . – К.: Форум, 2000. – 270 с.

2. Бескова Н. Краєзнавство: [програма профільного навчання] / Н. Бескова // Географія та основи економіки в школі. – 2004. – №5. – С.7-14.

3. Влах М. Р. Історія географії : навч. посібник / М. Р. Влах. — Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2014. — 336 с.

4. Войтович О.П. Туристично-краєзнавча робота: навчальний посібник для студентів спец. 014.07 Середня освіта (Географія) та 015 Професійна освіта. Сфера обслуговування (Туризм) / О.П. Войтович, М.І. Костолович, І.М.Трохимчук– Рівне: РДГУ, 2018.- 122 с.

5. Гончаренко С. У. Методика як наука «Шлях освіти» – 2000, №1, № 2 – С. 5-22., С. 2-6.
6. Гродзинський М. Д. Пізнання ландшафту : місце і простір : монографія у 2-х т. / М. Д. Гродзинський. – К. : Вид.-поліграф. центр «Київський ун-т», 2005.
7. Касіяник І.П. Методика навчання географії (теоретичний аспект)/ Касіяник І.П., Мисько В.З. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня «Рута»», 2017.–214 с
8. Козак Б.І. Використання краєзнавчого принципу у формуванні основних компетентностей учнів / Б.І. Козак // Географія. – 2008. - №4. – С.5- 8.
9. Кобернік С.Г, Коваленко Р.Р. Скуратович О.Я. Методика навчання географії в загальноосвітніх навчальних закладах: посіб. для вчителя. - К. : Навчальна книга, 2005. - 319 с.
10. Корнєєв В.П. Дидактичні ігри як засіб розвитку пізнавальних інтересів учнів // Географія та основи економіки в школі. – 1996. № 2. – С. 19-23.
11. Крачило М. Основні форми туристсько-краєзнавчої роботи / М. Крачило // Географія. Практичні заняття. – К., 2006. – С.22- 24.
12. Максаковский В. П. Географическая культура / В. П. Максаковский. – М. : ВЛАДОС, 1998. –416 с.
13. Мороз С. А. Методологія географічної науки: навч. посібник / С. А. Мороз, В. І. Онопрієнко, С. Ю. Бортник. – К. : Заповіт, 1997. – 333 с.
14. Методика навчання географії : навчальний посібник для студентів спец. 014 Середня освіта (Географія) / [Г.П. Пустовіт, О.П. Войтович, В.О. Мартинюк, М.І. Костолович, І.М. Трохимчук]. – Рівне: РВВ РДГУ, 2019. – 93 с.
15. Назаренко Т.Г. Методика навчання географії в сучасний період / Т. Г. Назаренко // Україна: географічні проблеми сталого розвитку, т. 1У – К: —Обрій, 2004 - с.3-5. 34.
16. Назаренко Т. Г. Система диференційованих дидактичних матеріалів з географічного краєзнавства // Географія та основи економіки в школі: метод. журн. - 2007. - № 7 (липень). - С. 25-31. 35.
17. Науменко Р. Краєзнавство й туризм у позашкільних закладах: сторінки історії / Р. Науменко // Рідна школа. – 2004. - №1. – С.58-60.
18. Олійник Я. Географічна наука в Україні : становлення і розвиток / Я. Олійник. — К. : Ніка-Центр, 2007. – 148 с.
19. Олійник Я. Б. Загальне землезнавство : підручник / Я. Б. Олійник, Р. П. Федорищак, П. Г. Шищенко. – К. : Знання-Прес, 2008. – 342 с.
20. Саюк В.І. Класифікація ігор та ігрові форми навчання географії // Географія та основи економіки в школі. – 2000. – № 4. – С. 15-18.
21. Сорока М. Дискусії та дебати як інтерактивні технології навчання // Географія та основи економіки в школі, 2010. - № 3. - С. 5 - 12.
22. Топчієв О. Г. Основи суспільної географії : навч. посібник / О. Г. Топчієв. – Одеса : Астропринт, 2009. – 544 с.
23. Топузов О.М., Самойленко В.М., Булава Л.М., Вішнікіна Л.П. Методика навчання географії: навчальна програма. -К. : ПТЗО, 2009. - 36 с.
24. Топузов О.М., Самойленко В.М., Вішнікіна Л.П. Загальна методика навчання географії: підручник. - К.: Картографія, 2012. - 512 с.
25. Шаблій О. Суспільна географія : у 2-х кн. / О. Шаблій. — Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2015. – Кн. 1. – 814 с.; Кн. 2. – 706 с.
26. Шаблій О. І. Основи загальної суспільної географії: навч. посібник / О. І. Шаблій. – Львів : Вид. центр ім. І. Франка, 2003. – 444 с.
27. Шаблій О. І. Суспільна географія : теорія, історія, українознавчі студії / О. І. Шаблій. – Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2001. – 744 с.
28. Штойко П. І. Концепції природознавства : навч. посібник / П. І. Штойко. – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2011. – 456 с.
29. Шоробура І.М. Виховні можливості шкільної географії / І.М. Шоробура / Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки: Зб. наук. праць. Київ – Запоріжжя, 2004, Вип. 32. – С. 380-385.

30. Шоробура І.М. Шкільна географічна освіта: історія, проблеми, перспективи / І.М. Шоробура. – Кам'янець-Подільський : Абетка, 2005. – 160 с.

Допоміжна

1. Білецький М. І. Соціальна географія: навч. посібник / М. І. Білецький, І. В. Ванда, Л. І. Котик. - [2-ге вид., доп]. - Львів : Простір-М, 2015. 4-68 с.
2. Білецький М. І. Соціальна географія : словник-довідник / М. І. Білецький, І. В. Ванда, Л. І. Котик. - Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2014. - 164 с.
3. Блій де Г. Географія : світи, регіони, концепти / Г. де Блій, П. Муллер, О. Шаблій ; [пер. зангл. ; передмова та розділ «Україна» О. І. Шаблія]. - К. : Либідь, 2004. - 740 с.
4. Буряк В. Самостійна робота учнів з книгою при краєзнавчому дослідженні / В. Буряк // Історія Криворіжжя: сучасний погляд: зб. статей. – Кривий Ріг, 2001. – С.91-94.
5. Влах М. Р. Географія населення : словник-довідник / М. Р. Влах. — Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2005. — 241 с.
6. Географічна наука в Національній академії наук України / [за ред. Л. Г. Руденка]. - К., 2009. - 240 с.
7. Голубець М. А. Екосистемологія / М. А. Голубець. - Львів : Поллі, 2000. - 256
8. Голубець М. А. Середовищезнавство (ієвайронментологія) / М. А. Голубець. — Львів : Манускрипт, 2010. - 176 с.
9. Голубчик М. М. Теория и методология географической науки / М. М. Голубчик, С. П. Евдокимов, Г. Н. Максимов [и др.]. – М. : Владос, 2005. – 463 с.
10. Гродзинський М. Д. Стійкість геосистем до антропогенного навантаження. – К.: Лікей, 1995. – 233 с.
11. Джеймс П. Все возможные миры. История географических идей / П. Джеймс, Дж. Мартин [пер. с англ.]. – М., 1988.
12. Жупанський Я. І. Історія географії в Україні : посібник / Я. І. Жупанський. – Львів : Світ, 1997. – 262 с.
13. Землезнавство : підручник для студ. вузів / [за ред. П. Г. Шищенко]. – К. : Либідь, 2000. – 464 с.
14. Исаченко А. Г. Теория и методология географической науки / А. Г. Исаченко. – М. : Академия, 2004. — 400 с.
15. Книш М. Глобальні проблеми людства : навч. посібник / М. Книш, Л. Котик. — Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2015. — 330 с.
16. Книш М. М. Регіональна економічна і соціальна географія світу (Латинська Америка та Карибські країни, Африка, Азія, Океанія) : навч. посібник / М. М. Книш, О. І. Мамчур. — Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2013. — 368 с.
17. Ковальов А. П. Географічний ландшафт : науковий, естетичний і феноменологічний аспекти / А. П. Ковальов. — Х. : Екограф, 2005. — 388 с.
18. Корнеєв В.П., Герасимчук В.М. Географія материків і океанів 7 клас (методика, система технологія). Методичний банк. Внесок 4 // Географія, 2004. - № 17 (21). - С . 2-5.
19. Кузик С. П. Географія туризму : навч. посібник / С. П. Кузик. - К.: Знання, 2011. - 271 с.
20. Кукурудза С. І. Біогеографія : підручник / С. І. Кукурудза. – Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2006. — 504 с.
21. Любіцева О. О. Географія релігій: навч. посібник / О. О. Любіцева, С. В. Павлов, К. В. Мезенцев. — К. : АртЕк, 1998. — 504 с.
22. Мельник А. В. Основи регіонального еколого-ландшафтознавчого аналізу / А. В. Мельник. – Вид. 2-ге. – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2002. – 229 с
23. Новітня українська суспільна географія : хрестоматія / [упоряд. та автор бібліогр. статей проф. О. Шаблій]. — Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2007. – 1008 с.
24. Петлін В. М. Методологія та методика експериментальних ландшафтознавчих досліджень / В. М. Петлін. – Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2009. – 400 с.
25. Ровенчак І. І. Географія культури : проблеми теорії, методології та методики дослідження : монографія / І. І. Ровенчак. — Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2008. — 240 с.

26. Рудницький С. Нинішня географія / С. Рудницький // Академік Степан Рудницький / [зред. проф. О. Шаблія]. — Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2007. — С. 59—106.
27. Рудько Г. І. Конструктивна геоecологія: наукові основи та практичне втілення / Г. І. Рудько, О. М. Адаменко. — Чернівці : Маклаут, 2008. — 320 с.
28. Сосса Р. І. Історія картографування території України : підручник / Р. І. Сосса. — К.:Либідь, 2007. — 336 с.
29. Топчієв О. Г. Основи суспільної географії: навч. посібник / О. Г. Топчієв. — Одеса :Астропринт, 2001. — 560 с.
30. Ходос М. Методичні засади краєзнавчої роботи в загальноосвітній школі (на прикладі інтегрованого краєзнавчого курсу) / Микола Ходос // Історія в школі. — 2004. - №4. —С.10-12.
31. Хроленок Н.М. Програма роботи гуртка «Краєзнавець»: для учнів 6-8 класів / Н.М.Хроленок // Географія. — 2009. - №11-12. — С.61-64.
32. Швець М. Краєзнавство й туризм у системі навчально-виховної роботи / Микола Швець // Краєзнавство. Географія. Туризм. — 2009. - №28. — С.3-15.
33. Шевчук Л. Т. Основи медичної географії : текст лекцій / Л. Т. Шевчук. — Львів : Світ,1997.

Інформаційні ресурси

Бібліотеки:

1. РДГУ: абонент №1 - м. Рівне, вул. Пластова, 31, абонент №3 - м. Рівне, вул. Пластова, 41.
2. Рівненська обласна універсальна наукова бібліотека - м.Рівне, майдан Короленка, 6.
3. Центральна міська бібліотека ім. В. Короленка - м. Рівне, вул. Київська, 44.

Ресурси мережі Інтернет:

1. Всеосвіта.. Спільнота активних освітян. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://vseosvita.ua/>
2. Географіка. Географічний портал. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://geografica.net.ua/publ/galuzi_geografiji/metodika_vikladannja_geografiji
3. Географія для всіх [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://geo-bav.at.u>
- 4.Географія & Історія / Навчально-методичний сайт ПрАТ «Інститут передових технологій» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://osvitanet.com.ua/12.Geo-klass.at.ua> // http://geo-klass.at.ua/load/urok_geografii
- 5.Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/i392-2011-%D0%BE>
6. Київський відділ Українського географічного товариства [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.geoukiv.org>.
7. Методичний портал [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://metodportal.net/node/581>
8. Офіційний сайт міністерства освіти і науки, молоді та спорту України // <http://www.mon.gov.ua/index.php/ua/>
9. Офіційний сайт інституту інноваційних технологій і змісту освіти [Електронний ресурс]. - Режим доступу:<http://iitzo.gov.ua/>
10. Освітній проєкт “На урок” /[Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://naurok.ua/>
- 11.Позаурочна та позакласна робота з географії [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://collectedpapers.com.ua/problems_teaching_geography_schools/11-4-rozaurochna-ta-pozaklasna-robot-a-z-geografii/
12. PROMETHEUS. Найкращі онлайн-курси України та світу [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://prometheus.org.ua/>
- 13.Я іду на урок географії [Електронний ресурс]. - Режим доступу:<http://geo-teacher.at.ua/>

Робоча програма навчальної дисципліни «*Методика позакласної роботи з географії*»

Перезатверджена без змін та доповнень (зі змінами та доповненнями) на 202__-202__ навчальний рік на засіданні кафедри

Розділ робочої програми навчальної дисципліни	Зміни і доповнення

Протокол від «___» _____ 20__ року № ___

Завідувач кафедри _____ проф. Лико Д.В.

Робочу програму схвалено навчально-методичною комісією факультету

Протокол від «___» _____ 20__ року № ___

Голова навчально-методичної комісії _____ проф. Сяська І.О.

Робоча програма навчальної дисципліни «*Методика позакласної роботи з географії*»

Перезатверджена без змін та доповнень (зі змінами та доповненнями) на 202__-202__ навчальний рік на засіданні кафедри

Розділ робочої програми навчальної дисципліни	Зміни і доповнення

Протокол від «___» _____ 20__ року № ___

Завідувач кафедри _____ проф. Лико Д.В.

Робочу програму схвалено навчально-методичною комісією факультету

Протокол від «___» _____ 20__ року № ___

Голова навчально-методичної комісії _____ проф. Сяська І.О.